

Nota van de Adviesraad Gender en Ontwikkeling over gendergelijkheid door ontwikkelingsamenwerking

1. Inleiding

1. België stelt zich sinds enkele jaren op internationaal vlak op als voorvechter van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes. Vanuit de overtuiging dat de engagementen ter bevordering van de gendergelijkheid blijvend moeten worden weerspiegeld en versterkt door het ontwikkelingsbeleid, stellen we met de Adviesraad Gender en Ontwikkeling (ARGO) deze nota op. De ARGO meent dat **rekening houden met de volgende aanbevelingen de positie van volgende regeringsploeg zal versterken** als partner voor de bevordering van de mensenrechten en de gendergelijkheid door het Belgische ontwikkelingsbeleid.
2. Deze nota is opgesteld voor **alle actoren van ontwikkelingssamenwerking** en zal worden overhandigd aan het kabinet van de Belgische minister van Ontwikkelingsamenwerking alsook aan de Directie-Generaal Ontwikkelingsamenwerking en Humanitaire Hulp (DGD), Enabel en Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (BIO). Omwille van het belang van beleidscoherentie moedigen we deze actoren aan de nota te delen met andere beleidsactoren.

2. Context en definiëring van de concepten

3. Allereerst is het belangrijk een onderscheid te maken tussen het begrip ‘geslacht’, dat verwijst naar de biologische verschillen tussen vrouwen en mannen, en ‘gender’. **Gender** verwijst naar de rollen, gedragingen, activiteiten en eigenschappen die een bepaalde samenleving op een bepaald moment passend acht voor mannen en vrouwen. Naast de sociale toegekende kenmerken en kansen geassocieerd met het mannelijk en vrouwelijk zijn en de relaties tussen vrouwen en mannen en tussen meisjes en jongens, verwijst gender ook naar de verhoudingen tussen vrouwen en mannen. Deze kenmerken, kansen en verhoudingen zijn maatschappelijke opgebouwd en worden aangeleerd via socialisatieprocessen. Ze zijn context- en tijdsgebonden en veranderbaar. Gender bepaalt wat in een bepaalde context wordt verwacht, toegestaan en gewaardeerd van een vrouw of een man. In de meeste samenlevingen zijn er verschillen en ongelijkheden tussen vrouwen en mannen in de toegewezen verantwoordelijkheden, ondernomen activiteiten, toegang tot en controle over middelen en besluitvormingsmogelijkheden. Gender maakt deel uit van de bredere sociaal-culturele context, evenals andere belangrijke criteria voor sociaal-culturele analyse, zoals klasse, ras, armoedeniveau, etnische groep, seksuele geaardheid, leeftijd, enz.¹ Kortom, gender gaat over het systeem van sociaal bepaalde rollen, gedragingen, status, privileges, (toegewezen) eigenschappen en machtsverhoudingen die de maatschappij toekent aan beide geslachten.

¹ UN Women, *Gender Equality Glossary*,
<https://trainingcentre.unwomen.org/mod/glossary/view.php?id=36&mode=letter&hook=g&sortkey>

4. **Gendergelijkheid** heeft betrekking op de gelijke rechten, verantwoordelijkheden en kansen van vrouwen en mannen, meisjes en jongens. Gelijkheid betekent niet dat vrouwen en mannen hetzelfde worden, maar dat de rechten, verantwoordelijkheden en kansen van vrouwen en mannen niet afhangen van hun geslacht. Gendergelijkheid houdt in dat rekening wordt gehouden met de belangen, behoeften en prioriteiten van zowel vrouwen als mannen en dat de diversiteit van de verschillende groepen vrouwen en mannen wordt erkend. Gendergelijkheid is geen vrouwenkwestie, maar moet zowel mannen als vrouwen aangaan en volledig betrekken. Gelijkheid tussen vrouwen en mannen wordt gezien als een mensenrechtenkwestie en als een voorwaarde voor en indicator van een duurzame, op de mens gerichte ontwikkeling.²
5. Rekening houdend met de impact van de verschillen en sociale constructies rond beide geslachten, kunnen veel ongelijkheden al worden verminderd, maar het is ook belangrijk om te beseffen dat vrouwen en mannen geen homogene groepen vormen. De **genderidentiteit** van een persoon kan niet worden teruggebracht tot een eenvoudig onderscheid tussen mannen en vrouwen.³
6. De rechten van iedereen, waaronder mensen met een handicap, mensen van verschillende nationaliteiten en afkomst en LGBTQI+ mensen (lesbische, homoseksuele, biseksuele, queer, transgender, interseksuele mensen), moeten worden gewaarborgd. Naast een gendergelijkheidsbeleid is er een duidelijk en krachtig beleid nodig om alle ongelijkheden te bestrijden, zoals die op basis van seksuele geaardheid, afkomst of handicap.⁴ Bij acties ten gunste van gendergelijkheid moet in de mate van het mogelijke rekening worden gehouden met de intersectionele aanpak. Verschillende identiteiten (geslacht, ras, klasse, enz.) zijn met elkaar verbonden. Deze staan met elkaar in verbinding of "kruisen" elkaar, net zoals de daarmee samenhangende systemen en structuren van marginalisatie en discriminatie. Het principe dat al deze identiteiten elkaar beïnvloeden en versterken wordt **intersectionaliteit** genoemd.⁵ Dit kan leiden tot grotere ongelijkheden, waarbij mensen gediscrimineerd, uitgesloten of onderworpen worden op basis van een aantal van deze kenmerken. Gender is dus slechts één variabele van de meervoudige identiteitsassen waarop elk individu een positie inneemt.⁶
7. Gendergelijkheid is in de eerste plaats een kwestie van mensenrechten en dus op zich al een na te streven doelstelling. Maar daarnaast is gendergelijkheid een bepalende factor voor **de doeltreffendheid en de doelmatigheid van een beleid**. Het is een voorwaarde waaraan voldaan

² Idem

³ De complexiteit van genderidentiteiten: Over de verschillende visies over gender identiteit is er discussie en debat. UN Women definieert: *Gender identiteit verwijst naar de aangeboren, diep gevoelde interne en individuele ervaring van een persoon van het gender, die al dan niet overeenkomt met de fysiologie van de persoon of het aangewezen geslacht bij de geboorte. Het omvat zowel het lichamelijke, die, indien vrijelijk gekozen, een wijziging van het uiterlijk of de functie van het lichaam door medische, chirurgische of andere middelen kan inhouden, als andere uitingen van geslacht, waaronder kleding, spraak en manieren van doen*

<https://trainingcentre.unwomen.org/mod/glossary/view.php?id=36&mode=letter&hook=G&sortkey&sortorder=asc&fullsearch=0&page=1>.

⁴ Dit is reeds het geval op Belgisch en Europees niveau. Er zijn specifieke regelgeving en instellingen voor gelijkheid van mannen en vrouwen, maar ook voor andere gronden van discriminatie en oorzaken van ongelijkheid.

⁵ UNWomen (2016) *Typologie on training for gender equality*

https://trainingcentre.unwomen.org/RESOURCES_LIBRARY/Resources_Centre/TYPOLOGY_BOOK-WEB.pdf

⁶ Meer info zie laatste paragraaf p. 35 Ella vzw (2015), *Intersectionaal denken. Handleiding voor professionelen die intersectionaliteit of kruispuntdenken in de eigen organisatie willen toepassen*
<http://www.ellavzw.be/sites/default/files/Handleiding%20Intersectionaliteit%20ELLA%20VZW.pdf>

moet worden om duurzame ontwikkeling te kunnen realiseren. Gendergelijkheid heeft immers niet enkel een impact op het individuele leven, maar evenzeer op de collectieve ontwikkeling van de samenleving. Zo is investeren in gelijkheid tussen vrouwen en mannen, meisjes en jongens, één van de meest cruciale paden naar inclusieve ontwikkeling en armoedebestrijding.

8. Vrouwen en meisjes spelen een unieke rol als **katalysatoren van verandering**.⁷ Officiële cijfers tonen aan dat door wereldwijd meer in te zetten op gendergelijkheid, de globale Human Development Index⁸ ook steevast vooruitgaat.⁹ Ook hebben de status, de rechten en empowerment van vrouwen een direct effect op het geboortecijfer, de kindersterfte, de gezondheid en de scholingsgraad van kinderen.¹⁰ In ontwikkelingslanden dragen vrouwen, meer dan mannen, bij aan voedselzekerheid en vormen ze de ruggengraat van de lokale landbouweconomie. Ze zijn belangrijke actoren voor de overgang naar duurzame landbouw en bosbeheer.¹¹
9. Toch blijft genderongelijkheid over de hele wereld bestaan en wordt deze **discriminatie** nog steeds wereldwijd **wettelijk verankerd**. Zo is er de discriminatie tussen mannen en vrouwen wat betreft eigendom en het recht om te erven. Ook in de politieke wereld zijn vrouwen nog te vaak ondervertegenwoordigd. Zo bezetten vrouwen in 2018 slechts 23,8% van de parlementaire zitjes wereldwijd.¹²
10. Ook in de **praktijk** zien we nog vaak discriminatie en gendergerelateerd geweld. Zo ondergaat 1 op 3 vrouwen wereldwijd tijdens haar leven een vorm van geweld of seksueel geweld.¹³ 1 op de 5 vrouwen en meisjes maakt zelfs melding van fysiek of seksueel geweld door een intieme partner in een periode van 12 maanden en toch is er wereldwijd te weinig wettelijke bescherming voor vrouwen tegen intrafamiliaal geweld. Slechts 52% van de getrouwde of samenwonende vrouwen is vrij om zelf beslissingen te nemen over hun seksualiteit, het gebruik van anticonceptie en gezondheidszorg.¹⁴ Er is vooruitgang geboekt op het gebied van schadelijke praktijken zoals kinderhuwelijken en genitale verminking van vrouwen, die de afgelopen tien jaar met 30% zijn afgenomen, maar er moet nog veel werk worden verricht om dergelijke praktijken volledig uit te bannen.¹⁵ We stellen ook nieuwe problemen vast. Zo is de digitale genderkloof van 11% in 2013 vergroot tot 12,2% in 2016, waardoor een groot aantal vrouwen en meisjes het recht op informatie wordt ontzegd.¹⁶ Soms manifesteert genderongelijkheid zich ook in de andere richting,

⁷ UN (n.d.), *Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls*, via <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/>.

⁸ De Human Development Index, oftewel de index van de menselijke ontwikkeling, is een wereldwijde meting voor volksgezondheid, kennis en levensstandaard.

⁹ UNDP (n.d.), *Gender Inequality Index*, via <http://hdr.undp.org/en/content/gender-inequality-index-gii>.

¹⁰ Dit werd bevestigd in tal van onderzoeken en rapporten van Unicef.

¹¹ FAO (2019), *The Female Face of Farming*, via <http://www.fao.org/gender/resources/infographics/the-female-face-of-farming/en/>.

¹² RoSa (2018), *Politieke participatie wereldwijd*, via <https://rosavzw.be/site/kwesties/politieke-participatie/in-de-wereld>.

¹³ WHO (2017), *Violence against women*, via <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>.

¹⁴ UN (n.d.), *Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls*, via <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/>.

¹⁵ UN (n.d.), *Goal 5: Achieve gender equality and empower all women and girls*, via <https://www.un.org/sustainabledevelopment/gender-equality/>.

¹⁶ UN (2018), *Social protection systems, access to public services and sustainable infrastructure for gender equality and the empowerment of women and girls – Report of the Secretary-General*, p. 12 via <https://undocs.org/en/E/CN.6/2019/3>.

Voor aanbevelingen voor een gendertransformatief D4D-beleid zie ook het ARGO advies terzake: <https://argo->

waarbij mannen/jongens een nadelige positie hebben ten opzichte van vrouwen/meisjes, wat ook wel de *reversed gender gap* genoemd en jongens of mannen gediscrimineerd of benadeeld worden op basis van hun geslacht. In landen waar meisjes gelijke toegang hebben tot het onderwijs, is de schooluitval bij jongens doorgaans veel groter en hebben ze minder kans op een hogere opleiding.¹⁷

11. Op Belgische niveau bestaan reeds een aantal **afspraken en wetgeving**. Het beleid op het vlak van vrouwenrechten en gendergelijkheid van de Belgische ontwikkelingssamenwerking beoogt onder andere de uitvoering van de Belgische wet op de ontwikkelingssamenwerking (19 maart 2013), die de genderdimensie definieert als transversaal thema dat moet worden ingebed in alle interventies van de Belgische samenwerking, en de Wet Gender mainstreaming (12 januari 2007). Ook op internationaal niveau bestaan er een groot aantal verdragen, akkoorden en bindende beslissingen die vrouwen en meisjes mensenrechten toekennen en die België heeft onderschreven, zoals het Verdrag van de Verenigde Naties voor het uitbannen van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW 1979), het Kinderrechtenverdrag (1989), resoluties van de VN-Veiligheidsraad (o.a. 1325, 1820, 1888, 1889 en 1960). Daarenboven zijn er ook verschillende relevante regionale kaders en de andere internationale verklaringen en internationale verbintenissen ter zake die België mee heeft goedgekeurd, namelijk het Actieplatform van Beijing (Peking, 1995) en de beslissingen van de toetsingsconferenties tijdens de jaarlijkse Commissie voor de Status van de Vrouw (CSW), de conclusies van de internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling (Cairo, 1994) en het daarin opgenomen Actieprogramma en de beslissingen van de toetsingsconferenties tijdens de jaarlijkse VN Commissie voor Bevolking en Ontwikkeling. België ratificeerde ook de conventie van Istanbul inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en intrafamiliaal geweld en onderschreef de besluiten van de Raad van de Europese Unie over gendergelijkheid zoals de besluiten van mei 2015 over gender en ontwikkeling.¹⁸ België engageerde zich bovendien voor de realisatie van de Agenda 2030 met de 17 Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's), inclusief SDG 5 rond gendergelijkheid en empowerment van vrouwen. Agenda 2030 is een engagement waarbij gendergelijkheid doorheen alle andere doelstellingen ook geïntegreerd dient te worden en waarbinnen gendergelijkheid en empowerment van vrouwen prioriteiten vormen.¹⁹
12. De nood aan financiële middelen om gendergelijkheid te realiseren overstijgt de mogelijkheden van de ontwikkelingssamenwerking. Maar deze **financiering** blijft cruciaal en er moet – naast gendermainstreaming – meer ingezet worden op specifieke projecten en programma's die het pad naar meer gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes ondersteunen. Uit de

ccgd.be/sites/default/files/180228_avis_digitalisation_final.pdf.

¹⁷ Benatar, D. (2012), *The Second Sexism: Discrimination Against Men and Boys*, New Jersey: Wiley-Blackwell.

¹⁸ Raad van de Europese Unie (2015), *Conclusies van de Raad over gender in ontwikkeling*, via <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2015-INIT/nl/pdf>

¹⁹ Centraal in de nieuwe agenda staat het principe van 'leaving no-one behind' (niemand achterlaten). Die agenda wordt in de politieke verklaring van de Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling zo samengevat: "We zijn vastbesloten om, tussen nu en 2030, wereldwijd een einde te maken aan armoede en honger; om ongelijkheden binnen en tussen landen te bestrijden; om vreedzame, rechtvaardige en inclusieve maatschappijen op te bouwen; om de mensenrechten te verdedigen en gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen en meisjes te bevorderen; en om de duurzame bescherming van de planeet en haar natuurlijke hulpbronnen te verzekeren. We zijn eveneens vastberaden om de voorwaarden te creëren voor een duurzame, inclusieve en aanhoudende economische groei, gedeelde welvaart en waardig werk voor iedereen, waarbij we rekening houden met de verschillende niveaus van nationale ontwikkeling en capaciteiten."

gegevens van de OESO, zoals geanalyseerd door GENDERNET²⁰, blijkt echter dat hoewel transversale integratie (gendermainstreaming) meer steun heeft gekregen, de DAC-leden, waaronder België, nog steeds serieuze inspanningen moeten leveren op het vlak van specifieke acties ter bevordering van gendergelijkheid.

13. Een andere uitdaging is de **financiering van organisaties die zich in ontwikkelingslanden inzetten** voor gendergelijkheid, zoals vrouwenrechtenorganisaties. Uit OESO-gegevens²¹ blijkt dat de DAC-leden in 2015-2016 slechts 4% van de totale bilaterale hulp aan gendergelijkheid en empowerment van vrouwen als hoofddoelstelling hebben toegekend (4,6 miljard USD per jaar). Slechts 1% van dit bedrag, 38 miljoen USD per jaar, werd rechtstreeks toegewezen aan vrouwenorganisaties in ontwikkelingslanden. Toch staat hun rol centraal bij het stimuleren van politieke, juridische en sociale veranderingen voor gendergelijkheid en de empowerment van alle vrouwen en meisjes. Wat seksuele en genderdiversiteit betreft, werd voor dezelfde periode (2015-2016) slechts 0,17% van de financiering van ontwikkelingssamenwerking door stichtingen en 0,04% van die door overheden specifiek daaraan toegewezen.²²

3. Aanbevelingen

14. Om gendergelijkheid, empowerment en de rechten van vrouwen en meisjes evenals een gelijke deelname van vrouwen en mannen aan de politieke, economische, sociale en culturele machtsdomeinen te bevorderen als prioriteit voor duurzame ontwikkeling in ontwikkelingssamenwerking, beveelt de ARGO het volgende aan:

3.1 Zorg voor een duidelijk politiek en institutioneel engagement dat tegelijk ambitieus én pragmatisch is

15. Vertrek van een **mensenrechtenbenadering** waarbij de rechten worden toegekend op basis van het principe van non-discriminatie, dat stelt dat mensenrechten inherent zijn aan elke persoon, ongeacht zijn of haar geslacht, genderidentiteit, etniciteit, handicap, leeftijd, scholing en seksuele oriëntatie. Er moet steeds rekening worden gehouden met de culturele context waarbinnen gewerkt wordt, zonder afbreuk te doen aan het garanderen van de fundamentele rechten en vrijheden van personen.
16. Om de gendergelijkheid volledig te kunnen verwezenlijken, moet de **politieke wil**, zowel in de donorlanden als in ontwikkelingslanden zich onder andere vertalen in voldoende kennis en aanvaarding van het concept, passende menselijke en financiële middelen en interventies die tegelijk problemen van genderongelijkheid willen voorkomen en verhelpen. Beide overheden moeten inspanningen leveren om deze kennis, middelen en interventies te realiseren. Ook op het niveau van de Belgische ontwikkelingssamenwerking vereist dit een grotere inzet van personeel

²⁰ OECD (2017), *Aid in Support of Gender Equality and Women's Empowerment*, via <http://www.oecd.org/dac/gender-development/aidinsupportofgenderequalityandwomens empowerment.htm>.

²¹ OECD (2016), *Donor support to southern women's rights organizations*, via <https://www.oecd.org/dac/gender-development/OECD-report-on-womens-rights-organisations.pdf>.

²² Global Philanthropy Project (2016), *Global Resources Report - Government and Philanthropic Support for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, and Intersex Communities*, p. 9 via http://lgbtfunders.org/wp-content/uploads/2018/04/2015-2016_Global_Resources_Report.pdf.

en middelen, evenals een gedeelde visie en een sterk engagement van het topkader tot op het niveau van het uitvoerend personeel.

17. In de huidige internationale context benadrukken we de noodzaak om gendergelijkheid, empowerment en de rechten en vrijheden van vrouwen en meisjes, die universeel en onvervreemdbaar zijn, **te blijven verdedigen zowel binnen het Belgische ontwikkelingsbeleid als op de internationale agenda**. Neem op het Europese en internationale niveau een actieve rol op tegen het groeiend verzet tegenover seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, en tegenover gender en gendergelijkheid meer algemeen, en de pogingen om bestaande Europese acquis en internationale afspraken daaromtrent terug te schroeven en voortgang te belemmeren.²³
18. Het streven naar gendergelijkheid vraagt een **dubbele benadering en aanpak**. Specifieke acties moeten gepaard gaan met gender mainstreaming, een transversale aanpak die de gendergelijkheid systematisch integreert in de uitwerking van het ontwikkelingsbeleid.²⁴
19. De genderdimensie moet worden opgenomen **in elke fase** van de voorbereiding, planning, uitvoering en evaluatie van het beleid. In het ontwikkelingsbeleid dient het op een volwaardige manier opgenomen te worden doorheen de interventiecyclus alsook in de beleidsdialoog met de partnerlanden én in de beleidsdialoog met de indirecte actoren van de Belgische samenwerking. Om doeltreffend en haalbaar te zijn, vereist het een engagement van alle stakeholders op alle niveaus en in alle stadia van de interventies, opdat iedereen gendergelijkheid zou beschouwen als een taak waarvoor hij of zij de verantwoordelijkheid opneemt. Om effectief te zijn wil dit tevens zeggen dat alle strategienota's van DGD in kader van het ontwikkelingsbeleid gender dienen te integreren.²⁵
20. Verzeker dat **personen en vertegenwoordigende organisaties** die rechten en vrijheden van vrouwen en meisjes in al hun diversiteit verdedigen, **gehoord worden** en, zowel hier als in de partnerlanden, een stem hebben in het beleid en in de keuze van de beleidsopties, en toegang krijgen tot overleg en besluitvorming.
21. Ondersteun bewust de strategieën van de plaatselijke bevolking en lokale organisaties die zich inzetten voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes, ter ondersteuning van de gendergelijkheid en de afstemming op de nationale prioriteiten, zonder afbreuk te doen aan het garanderen van de fundamentele rechten van personen. Het is noodzakelijk om steeds de **lokale expertise en ervaringen** te identificeren en valoriseren (*democratic ownership*). Het is

²³ Zoals verzoekt in de kamerresolutie van 20 juli 2017 betreffende de implementatie, de monitoring en de opvolging van duurzame ontwikkelingsdoelen met betrekking tot de realisatie van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten. Meer informatie via <http://www.dekamer.be/FLWB/pdf/54/2040/54K2040014.pdf>.

²⁴ Deze tweesporenbeandering wordt in verschillende adviezen van de Adviesraad Gender en Ontwikkeling verdedigd zoals het recente advies (2019) over het voorontwerp van wet met betrekking tot het Belgische ontwikkelingsbeleid. Dit wordt ook bevestigd binnen de evaluatie van de FOD Buitenlandse Zaken, Handel en Ontwikkelingssamenwerking (2015). Meer informatie over *De lastige weg naar gelijkheid – Evaluatie van Gender en Ontwikkeling in de Belgische samenwerking* via https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/evaluatie_gender.pdf.

²⁵ De ARGO stelde thematische aanbevelingen rond gender en gendermainstreaming op in verschillende andere adviezen en nota's. Meer info via het secretariaat van de Raad.

immers van cruciaal belang om de interventies af te stemmen op de lokale context om ervoor te zorgen dat ze passend en haalbaar zijn, en ze aanvaard en uitgevoerd worden.

22. Zorg voor voldoende **steun** voor de ontwikkeling van de **mechanismen voor de bevordering van gendergelijkheid en empowerment van vrouwen**²⁶, conform de bepalingen van het Peking Actieplatform (1995). Louter wetten en instellingen creëren of besluiten of doelen aanvaarden volstaat daarbij niet. Er moeten ook voldoende en gepaste middelen (personeel, budgetten, kennis) voorzien worden om de leidende actoren van dit proces (overheid en middenveld) te versterken en voortgang te boeken.
23. Ga voor een ambitieus en vooruitstrevend engagement wat betreft **ontwikkelingsfinanciering**. Stop de besparingen op het budget van ontwikkelingssamenwerking en ga voor een realistisch en ambitieus groeipad om de internationale belofte van 0,7% van het bni in de volgende legislatuur te bereiken. Blijf de basissectoren die essentieel zijn voor gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes, zoals onderwijs en gezondheidszorg, ondersteunen. Structurele, voorspelbare financiering op de lange termijn is noodzakelijk in de strijd tegen armoede en ongelijkheid in het algemeen en ten gunste van gendergelijkheid en de rechten van vrouwen en meisjes in het bijzonder.
24. Gendermainstreaming moet ook in het financiële proces toegepast worden. In dat geval spreken we van **gender budgeting**. Deze analyse van alle vormen van overheidsuitgaven en -inkomsten vertrekt vanuit het perspectief van gendergelijkheid en brengt de directe en indirecte gevolgen op de respectievelijke situatie van vrouwen en mannen in rekening. Het is een specifieke vorm van resultaatgericht begroten.²⁷ Eén van de voornaamste doelstellingen is dat de financiering voor alle projecten – dus ook degene die niet rechtstreeks betrekking hebben op vrouwen en meisjes of gendergelijkheid – zodanig gebeurt dat iedereen er de vruchten van kan plukken. Ontwikkel hiervoor concrete richtlijnen en instrumenten.
25. De genderstrategienota²⁸ en het genderactieplan²⁹ zijn **instrumenten** om de engagementen van de federale overheid te concretiseren en gepaste monitoring en opvolging te voorzien. Dit vereist echter een aanpassing van deze documenten in functie van de aanbevelingen uit deze nota en uit de thematische adviezen van de ARGO.³⁰ Daarnaast is het belangrijk dat een wijziging van de Wet betreffende de Belgische Ontwikkelingssamenwerking³¹ of van andere strategische documenten in kader van het ontwikkelingsbeleid steeds gebeurt op basis van bestaande of

²⁶ De zogenaamde 'gender machinery'

²⁷ Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (n.d.), *Gender budgeting*, via https://igvm-iefh.belgium.be/nl/activiteiten/gender_mainstreaming/toepassing/gender_budgeting.

²⁸ *Strategienota Gender in de Belgische Ontwikkelingssamenwerking* (2016), via <https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/Gender-in-de-Belgische-Ontwikkelingssamenwerking.pdf>.

²⁹ *Actieplan betreffende de integratie van de genderdimensie* (2016), via <https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/Actieplan-betreffende-de-integratie-van-de-genderdimensie.pdf>

³⁰ Meer informatie via <https://www.argo-ccgd.be/nl/adviezen>.

³¹ Belgisch Staatsblad (2013), *Wet Belgische Ontwikkelingssamenwerking*, via https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/Wet_Belgische_Ontwikkelingssamenwerking_19%20maart_2013.pdf.

indien noodzakelijk nieuwe evaluaties van het genderbeleid van de Belgische Ontwikkelingssamenwerking.

3.2 Garandeer een efficiënte opvolging van de beslissingen

26. Zorg voor **transparantie** over het beleid, leg **rekenschap** af, ook aan het parlement, en werk samen met het maatschappelijk middenveld. Zorg voor wederzijdse verantwoordelijkheid tussen partner en donorland (*Mutual responsibility and accountability*). Dit veronderstelt dat alle ontwikkelingspartners een beleid hanteren waarbij relevante informatie wordt gedeeld en verspreid.
27. Ga voor gepaste systemen voor **monitoring en evaluatie** van gendergelijkheid op de diverse beleidsniveaus (internationaal, regionaal, nationaal en lokaal).
28. Onderstreep het belang van **volgens geslacht opgesplitste data** om de vooruitgang te meten, zoals ook gevraagd in een parlementaire resolutie vorig jaar.³² Die laten toe om tegemoet te komen aan de specifieke noden van vrouwen en meisjes en om obstakels voor gendergelijkheid te identificeren. Momenteel is er gebrek aan het verzamelen van data alsook een capaciteitsprobleem.³³ Alleen door indicatoren zoveel mogelijk op het niveau van het individu te verzamelen en deze indicatoren steeds uit te splitsen naar geslacht, kan men eventuele verschillen in kaart brengen en monitoren of andere acties nodig zijn. Breng vanuit een intersectionele benadering ook andere variabelen zoals genderidentiteit en seksuele oriëntatie, leeftijd, handicap, afkomst, ... in rekening.
29. Verzamel **naast kwantitatieve gegevens ook kwalitatieve informatie** en doe dat aan de hand van een participatieve methode. Bovendien moeten de OESO *gender policy marker* en andere relevante OESO budgetcodes op de juiste manier gebruikt worden om correcte informatie te leveren voor zowel intern als extern gebruik. Dit vergt inzicht in het concept en dus vorming en begeleiding daaromtrent.
30. **Vrouwenrechtenorganisaties en andere organisaties die gendergelijkheid nastreven**, spelen een cruciale rol in het bevorderen van vrouwenrechten, empowerment en het bevorderen van gendergelijkheid. Belgische en andere regeringen en donoren moeten investeren in deze organisaties en hun deelname aan de verschillende fases van de beleids- en budgettaire processen ondersteunen. Investeren in deze organisaties betekent ook het voorzien in meer stabiele, langetermijnfinanciering.
31. Zorg voor een **transparant controlemechanisme** op de toewijzing van middelen, o.m. via parlement. Verzeker bovendien dat de besluitvorming over financiering van programma's, opstellen van begrotingen, beleidsprioriteiten, enzovoort op een inclusieve manier gebeurt, met aandacht voor intersectionaliteit.

³² Zie de kamerresolutie van 15 maart 2018 via <http://www.lachambre.be/FLWB/pdf/54/2211/54K2211008.pdf>

³³ Zie de kamerresolutie van 15 maart 2018 via <http://www.lachambre.be/FLWB/pdf/54/2211/54K2211008.pdf>.

**ARGO
CCGD**

Adviesraad Gender en Ontwikkeling
Conseil consultatif Genre et Développement

Deze aanbevelingen kaderen steeds in het bredere kader van een mensenrechtenaanpak en het realiseren van sociale rechtvaardigheid.

Voor de Adviesraad Gender en Ontwikkeling,

Sophie Charlier
President

Lina Neeb
Vice-President

Nota van de Adviesraad voor Gender en Ontwikkeling, met de steun van de ad hoc werkgroep in functie van de nota, waarvan Broederlijk Delen, FOS, Het Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM), Oxfam-Solidariteit, Wereldsolidariteit, Le Monde Selon Les Femmes, Plan International België, Sensoa, Ugent en VLIR-UOS actief lid zijn